

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого(магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

«ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

0% Ісключений

Виконав: здобувач 2-го курсу, групи МЕВ 2.1
спеціальності

292 «Міжнародні економічні відносини»

Булат О. А.

Керівник: к.е.н., доц Зеркіна О.О.

Одеса - 2022

ІАНИТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕТ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

дні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Економіки і МЕВ
к.е.н., доцент Нестерова К.С.

“ 04 вересня 2022 року

ЗАВДАННЯ

А КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Булат Олександрі Андріївні

и "Перспективи зовнішньої трудової міграції України в умовах
роїнтеграційних процесів" керівник проекту (роботи) Зеркіна
мент кафедри Економіки і МЕВ, затверджена наказом МГУ від
року № 204.

дання здобувачем проекту (роботи) 04.09.2022 р.

дані до проекту (роботи) нормативні та законодавчі документи,
ні звітність, наукова література за темою дослідження.

розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно
ити): дослідити теоретичні основи міграційних процесів; проаналізувати
ні тенденції перебігу трудових міграцій України на сучасному етапі;
ачити проблеми та розглянути напрямки вдосконалення регулювання
удових міграцій.

Перелік графічного матеріалу: 1 таблиць, 11 рисунки.

б. Дата видачі завдання 05.09.2022 р.

АНОТАЦІЯ

Булат О.А. Перспективи зовнішньої трудової міграції України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів.

Кваліфікаційна робота на здобуття вищої освіти за другим(магістерським) рівнем зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, 2022 р.

Актуальність теми дослідження. Перспективи набуття Україною членства в ЄС сприятимуть подальшому розвитку міграції, адже означатимуть для українців можливість вільного пересування Європою та повноцінну присутність на загальноєвропейському міграційному просторі. Все це обумовлює актуальність дослідження міграційних процесів між Україною та ЄС та співробітництва у сфері міграції. Разом із тим політична та економічна нестабільність сучасного світу створює нові виклики для цього співробітництва, що вимагає проведення постійних досліджень задля пошуку адекватних до змін шляхів удосконалення міграційної політики.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей сучасних міграційних процесів у світі, визначення місця України у даних процесих.

Задля досягнення цієї мети у роботі вирішуються наступні завдання:

- вивчення теоретичних основ міграційних процесів;
- аналіз основних тенденцій перебігу трудових міграцій України на сучасному етапі;
- визначення проблем та напрямків вдосконалення регулювання трудових міграцій.

Об'єкт дослідження - сучасні міжнародні міграційні процеси та місце й роль у них України в контексті її європейського вибору.

Предмет дослідження - теоретичні основи міжнародної трудової міграції та практичні рекомендації щодо вдосконалення їх регулювання.

Практична значимість проведеного дослідження полягає в розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення регулювання міжнародних міграційних процесів.

Ключові слова: еміграція, імміграція, міграційний процес, трудова міграція, глобалізація, міграційна політика.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ	
1.1 Підходи до трактування поняття “трудова міграція”	10
1.2 Причини виникнення і етапи розвитку міжнародної міграції.....	18
1.3 Наслідки міжнародної міграції для економік країн ЄС	31
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ТРУДОВИХ МІГРАЦІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	
2.1. Динаміка, географія та особливості сучасних міграційних процесів....	41
2.2 Міграційні процеси за умов війни з російською федерацією 2014-2022 роки.....	51
2.3 Причини, результати та наслідки міграційних процесів в Україні.....	56
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ МІГРАЦІЙ	
3.1 Заходи із протидії міграційній кризі та подальші перспективи.....	63
3.2 Наслідки європейської міграційної кризи для України	70
3.3 Спільна міграційна політика ЄС в контексті євроінтеграційних устремлень України	77
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТКИ	

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абелла М. І. Направлення працівників за кордон. Посібник для країн з низьким та середнім рівнем доходів. К.: Міленіум, 2008. 123 с.
2. Безпека та міграційна політика: висновки та рекомендації міжнародних робочих груп для України. Інформаційно-аналітичне видання. Київ: ТОВ «Вістка», 2019. 88с.
3. Бритченко С.П., Чехович С.Б. Науково-практичний коментар Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України». К.: Алерта, 2009. 164 с.
4. Воробій М. О., Калашнікова Л. В., Чорна В. О. Транснаціональна трудова міграція українців: зміна трендів в умовах пандемії. Науковий журнал «Габітус». Зб. наук. праць. Одеса, 2021. № 24 Т.1. С. 66 - 71. URL: http://habitus.od.ua/journals/2021/24-2021/part_1/24-1-2021.pdf(дата звернення: 22.11.2022).
5. Войтюк О. Трудова міграція українців за кордон і роль міграційного капіталу. *Інтернет-видання «Українське слово»*. URL: <http://ukrslovo.org.im/ukravina/suspilstvo/trudova-migratsiya-ukravints-iv-za-kordon-i-rol-migrats-ijno-go-kap-italu.html> (дата звернення: 01.11.2022).
6. Гончарук І. В., Томашук І. В. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення : монографія. Вінниця: ТОВ «Твори», 2022. 334 с.
7. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми: Україна, 2020 URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/pres_kit_gfk_iom2015_ua_fin_3_2.pdf(дата звернення: 23.11.2022).
8. З України вже виїхали майже 5,5 мільйона біженців – ООН 30 квітня 2022 року. <https://tsn.ua/ato/z-ukrayini-vzhe-viyihali-mayzhe-5-5-milyona-bizhenciv-oon-2050408.html>. (дата звернення: 21.11.2022).
9. Заволока Ю. М., Сідненко М. В., Івко А. В. Міграційні процеси у

контексті глобалізації світової економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 4.
URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/78.pdf (дата звернення: 22.11.2022).

10. Зовнішня трудова міграція населення України . Державний комітет статистики України, Український центр соціальних реформ. К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. 568 с.

11. Зовнішні трудові міграції населення України . За ред. Е.М. Лібанової, О.В. Позняка. К.: РВПС України НАН України, 2016. 206 с.

12. Кіпень В.П., Авксентьев М.В. Міграційний потенціал України в контексті візового режиму ЄС: Аналітичний звіт. Д. 2018, 19с.

13. Кіпень В.М. Міграційний потенціал України в європейському вимірі . Презентація доповіді на Міжн. конф. «України та країни Східного партнерства на міграційній карті Європи: досвід, виклики та перспективи» 22.11.2019 р.
URL: [no visa. com. ua/novisaanalytic 1324422518](http://novisa.com.ua/novisaanalytic/1324422518)(дата звернення: 04.11.2022).

14. Конвенція “Про працівників - мігрантів” URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_159(дата звернення: 03.10.2022).

15. Ковальов Е. М. Міжнародні трудові міграції в контексті європейських інтеграційних процесів . *Актуальні проблеми міжнародних відносин і зовнішньої політики країн світу* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 13-14 жовт. 2016 р., м. Луцьк . Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки та ін. ; Луцьк, 2016. С. 135-138.

16. Красівський Д. Міграційні процеси в Україні: загроза національній безпеці чи перспектива розвитку регіонів. *Наукові записки*. 2020. Випуск 3–4 (99–100). С. 374–384.

17. Курилич М. Трансформація та політизація міграційних процесів під впливом глобалізації. *Наукові записки*. 2018. Випуск 49. С. 364–380.

18. Населення України. Трудова еміграція в Україні. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. В.М. Птухи НАН України, 2018. 233с.

19. Македон В. В. Оцінка процесів та макроекономічних наслідків

міжнародної трудової міграції в умовах глобальної економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-6>. (дата звернення: 04.11.2022).

20. Майданік І.П. Вектори міжнародної міграції трудових ресурсів України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наук. пр. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин ; редкол.: Л. В. Губерський (голов. ред.) та ін.. К., 2015. Вип. 85, ч. 1. С. 209-214.

21. Малиновська О. Щодо необхідності розробки і затвердження нової редакції Концепції державної міграційної політики України. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1762>. (дата звернення: 14.11.2022).

22. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД, 2018. 472 с.

23. Мельниченко О., Удовиченко Н. Трудова міграція: сутність і засоби реалізації державної політики. *Administration*. 2017. № 1(56). URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17693/1/ТРУДОВА%20МІГРАЦІЯ.pdf> (дата звернення: 16.10.2022).

24. Міграційне право України: Підручник. За ред. С. Б. Чехович. К.: Школа, 2003. 368 с.

25. Міграційний профіль України 2015-2019 URL: http://dmsu.gov.ua/images/files/pr2019_1.pdf. (дата звернення: 23.11.2022).

26. Міграція в Україні факти і цифри. Міжнародна організація з міграції (МОМ) Представництво в Україні. Київ. 2020. 17 с.

27. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України: механізми регулювання : монографія. Львів : ДУ «Ін-т регіон. дослідж. ім. М. І. Доліш. НАН України», 2019. 263 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20190006.pdf> (дата звернення: 16.11.2022).

28. Міговський Л. О. Вирішення міграційних проблем в Україні і розвиток людського потенціалу. Стратегічні пріоритети : наук.-аналіт. щокв. зб. Нац. ін-т стратег. дослідж. ; редкол.: В. М. Бегма та ін.. К., 2013. № 1. С.

113-120.

29. Мірошниченко Ю. Л. Актуальні питання трудової міграції . *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка : зб. наук. пр. М-во освіти і науки України, Ужгород. нац. унт ; редкол.: В. П. Мікловда та ін. Ужгород, 2013. Вип. 1. С. 76-80.

30. Мкртчян Н.В., Карачурина Л.Б. Зовнішня міграція в Україні: причини, наслідки, стратегії : монографія. Європ. екон. коміс. ООН, Нац. ін-т стратег. дослідж. К. : Академпрес, 2007. 128 с.

31. Моніторинг візової політики країн Європейського Союзу. К.: Вістка, 2017. 84 с.

32. Мосьондз С.О. Адміністративно-правові основи державної міграційної політики в Україні: Навч. посіб. К.: Магістр XXI сторіччя, 2016. 208 с.

33. Найважчі міграційні кризи у світі за останні роки. Слово і діло. 11 листопада 2021 року. <https://www.slovoidilo.ua/2021/11/11/infografika/svit/najvazhchi-mihraczijni-kryzy-sviti-ostanni-roky>. (дата звернення: 27.11.2022).

34. Огляд приватних грошових переказів в Україну URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73841> (дата звернення: 01.10.2022).

35. Основи демографії: Посібник для студентів гуманітарних і суспільних факультетів вищих навчальних закладів. К.: "АтрЕК", 2007. 256 с.

36. Особливості зовнішньої трудової міграції в сучасних умовах . О.М. Балакірева (керівник авт. кол.) О.О. Яременко, О.Г. Левцун та ін. К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2016. 124 с.

37. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.11.2022).

38. Патійчук В. О. Український чинник у сучасних європейських трудових міграційних процесах . *Актуальні проблеми міжнародних відносин і зовнішньої політики країн світу* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 13-14

жовт. 2019 р., м. Луцьк . Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки та ін. ; редкол.: І. Я. Коцан та ін. ; за ред. В. Й. Лажніка, С. В. Федонюка. Луцьк, 2019. С. 81-85.

39. Проект «Прогноз міграції між ЄС, країнами Вишеградської четвірки та Східною Європою: наслідки скасування візового режиму» URL: http://www.ier.com.ua/files//Projects/2013/visegrad_b/210x297_184pp_IER_Research_v3.pdf. (дата звернення: 14.11.2022)

40. Про біженців. Закон України від 24 грудня 1993 р. . Відомості Верховної Ради України. 1994. №16. Ст. 90.

41. Про громадянство України. Закон України від 18 січня 2001 року . *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 13. Ст. 65.

42. Про зайнятість населення. Закон України від 01.03.1991 р. N 803-XII зі змінами і доповненнями URL:

43. Про імміграцію. Закон України від 07.06.2001 № 2491-III . Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 41, ст. 197.

44. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України. Закон України від 21 січня 1994 р. . Відомості Верховної Ради України. №18. 1994. Ст. 101.

45. Про правовий статус іноземців. Закон України «від 4 лютого 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. №24. 1994. Ст. 161.

46. Рекомендации по статистике международной миграции. Нью-Йорк: Организация Объединенных Наций, 2018. 122 с.

47. Романюк М.Д. Міграції населення України за умов перехідної економіки: Методологія і практика регулювання. Львів: Світ, 2018. 292 с.

48. Семенісова О. П. Зовнішня трудова міграція населення України до країн ЄС у контексті євроінтеграційних процесів . Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво : у 2 т. : тези доп. 3 Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців, 18-19 трав. 2015 р., м. Луцьк . Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ф-т міжнар. відносин ; уклад.: В. Й. Лажнік, С. В. Федонюк. Луцьк, 2015. Т. 2. С. 195-198.

49. Садовская Е.Ю. Влияние международной трудовой миграции на мировое социально-экономическое развитие . *Международная экономика*. 2014. № 2. С. 50-63.
50. Станкевич В.І. Становлення державної міграційної політики України . *Право України*, 2017, №11. С. 114-117.
51. Сучасний стан та шляхи врегулювання проблем у сфері захисту прав трудових мігрантів-громадян України. Інформаційно-аналітичні матеріали до комітетських слухань . Верховна Рада України, Комітет з прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин. К., 2018. 48 с.
52. Терещенко Д. А. Вплив міграційних процесів на розвиток людського капіталу. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2019. № 4 (68). С. 207–214.
53. Ткаченко, Л. Г. Проблеми соціального забезпечення українських трудових мігрантів . *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 1. С. 72.
54. Трудова міграція населення України: кількісний та географічний аспекти. Тернопіль: “Джура”, 2017, 72 с.
55. Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом . URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=23223535 (дата звернення: 04.11.2022)
56. Український погляд на візову політику країн Європейського Союзу. К.: Вістка, 2016. 52 с.
57. Україна 2020: демографічний та міграційний виміри безпеки URL: http://uiipp.org.ua/uploads/news_message/at_file_uk/0070/43.pdf (дата звернення: 28.11.2022)
58. Через війну свої домівки покинули 11,4 млн. українців, – ООН. РБК-Україна. 9 квітня 2022 року. <https://www.rbc.ua/ukr/news/voyny-svoi-doma-pokinuli-11-4-mln-ukraintsev-1649511897.html>. (дата звернення: 26.11.2022)
59. Чулаєвська М. Плюси і мінуси трудової міграції . *Казна України*. 2015. № 6. С. 40-43.

60. Шергіна Л.А., Бурма Ю. В. Вплив міграції людських ресурсів на економічний розвиток країн. *Економічні студії*. 2018. № 1 (19). С. 88–92.
61. Щербата Н.З. Міграційна політика країн ЄС у сфері залучення висококваліфікованої робочої сили . *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наук. пр. Київ. нац. ун -т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин ; редкол.: Л. В. Губерський (голов. ред.) та ін.. К., 2019. Вип. 95, ч. 1. С. 63-69.
62. Щолокова Г., Палешко Я., Горожанкіна Н. Міжнародна міграція в контексті процесів європейської інтеграції. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 3 (11). С. 39–47.
63. International Labour Organization. URL: [http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm](http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm)(date of access: 16.11.2022).
64. Grieveson R., Landesmann M., Mara I. Future migration flows to the EU: adapting policy to the new reality in a managed and sustainable way. Wien, 2021. 24 p. URL: <https://wiiw.ac.at/future-migration-flows-to-the-eu-adapting-policy-to-the-new-reality-in-a-managed-and-sustainable-way-dlp-5808.pdf> (date of access: 18.11.2022)
65. Key migration terms. *IOM UN Migration*. URL: <https://www.iom.int/key-migration-terms> (date of access: 16.05.2022).
66. Long-term migration. *An official website of the European Union*. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/long-term-migration_en (date of access: 16.05.2022).
67. Malta Declaration by the members of the European Council on the external aspects of migration: addressing the Central Mediterranean route. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/02/03/malta-declaration/> (date of access: 18.10.2022).
68. Migration flows in the central Mediterranean route. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/central-mediterranean-route/> (date of access: 8.11.2022)

69. Morozowski T. The European Commission's response to the migrant crisis URL: <https://pl.boell.org/en/2016/03/03/european-commissions-response-migrant-crisis->

70. Tomashuk I., Baldynyuk V. International migration of human resources in the conditions of geoeconomic transformations. *Three Seas Economic Journal*. 2022. Vol. 3. № 1. P. 203–216.

71. Trends in International Migrant Stock: The 2020 Revision URL: United Nations. 2020. Access mode: <http://esa.un.org/unmigration/TIMSA2013/migrantstocks2013.htm?mtotals>(date of access: 16.1.2022).

72. Short-term migration. *An official website of the European Union*. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/short-term-migration_en (date of access: 16.11.2022).

73. Fernando J. Globalization. *Investopedia*. URL: <https://www.investopedia.com/terms/g/globalization.asp> (date of access: 18.11.2022).

74. Zavoloka Yu. M., Sidnenko M. V., Ivko A. V. (2020). Mihratsiini protsesy u konteksti hlobalizatsii svitovoi ekonomiky Migration processes in the context of globalization of the world economy. *Efektivna ekonomika* URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/78.pdf. (date of access: 12.11.2022).

75. Xu D. The effects of immigration restriction laws on immigrant segregation in the early twentieth century U.S. *Journal of Comparative Economics*. 2020. Vol. 48, no. 2. P. 422–447. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jce.2019.10.004> (date of access: 23.11.2022).